

In deze serie zijn heel wat componisten uit de 18e eeuw langs gekomen. Het merendeel van hen was niet van Nederlandse afkomst, maar omdat deze componisten het grootste deel van hun leven in Nederland hebben gewoond en gewerkt, worden ze toch als Nederlands componist beschouwd. Zo ook Christian Ernst Graf.

AUTEUR MARGARET KRILL

CHRISTIAN ERNST GRAF (1723-1804)

Hofkapelmeester van Willem V

Graf werd geboren in het Duitse Rudolstadt als een van de zeven muzikale zonen van de violist en componist Johann Graf. Deze was opgeklommen tot kapelmeester van het hof van Schwarzburg-Rudolstadt. Christian zou van alle zonen het meest succesvol in de muziek worden. Over de jaren in zijn geboortestad is niet veel bekend. Men weet wel dat hij vioolonderricht kreeg van zijn vader en door twee vorsten van het hof werd gesteund om zijn vioolstudie voort te zetten. Hij kreeg een betrekking als Cammer Musicus aan het hof, maar ging – door schulden gedreven – reizen en verspeelde na verloop van jaren hierdoor die aanstelling. Later zou hij nog een aantal keren vruchteloos solliciteren naar een baan in zijn geboorteplaats. Het is niet ondenkbaar dat hij samen met zijn broer Friedrich rond 1750 als huursoldaat in de Nederlanden verzeild raakte. In ieder geval duikt zijn naam op in Middelburg, waar hij leiding gaf aan een Collegium Musicum (een amateurmuziekgezelschap onder leiding van een professioneel musicus). In Middelburg ontstonden zijn eerste composities.

HAAGSE HOFKAPEL

Ergens in 1754 moet Graf de overstap naar Den Haag gemaakt hebben, waar hij als Compositore di Musica in dienst kwam van prinses Anna van Hannover (1709-1959), de weduwe van stadhouder Willem IV. Deze zeer muzikale prinses en ex-leerling van Händel stelde veel belang in een muzikaal hofleven. Na haar dood werd haar zoon Willem V in 1766 stadhouder. Dat jaar geldt doorgaans als Graf's aanstelling tot hofkapelmeester, hoewel hij al jaren de Hofkapel moet hebben geleid. Met deze goedbetaalde baan had hij de belangrijkste muzikale positie in de Republiek der Verenigde Nederlanden. Vanaf die tijd komen we ook zijn vernederlandste naam Christiaan Ernst Graaf tegen. Composities die hij opdroeg aan leden van het hof in Rudolstadt ondertekende hij echter met C.E. Graf.

Het leven van de hofkapelmeester bestond uit het leiden van de wekelijkse concerten van de hofkapel, het muzikaal opluisteren van alle feesten, meespelen tijdens kamermuziekconcerten, de prinsen en prinsessen muzikaal bijstaan en talloze gelegenheden componeren. Het enorme oeuvre van Graf omvat zeker 60 symfonieën, veel kamermuziekwerken, oratoria én kinderliedjes op tekst van Hieronymus van Alphen.

Het Haagse hof genoot in de tweede helft van de 18e eeuw een goede muzikale reputatie, waardoor het voor rondreizende virtuozen aantrekkelijk was om naar Den Haag te komen. Deze musici moesten ook door de kapel begeleid worden, en zo ontmoette Graf enkele jonge talenten als Mozart en Beethoven. Dankzij Mozart is hij misschien wel aan de vergetelheid ontsnapt. Het was namelijk Graf's compositie *Laat ons juichen Batavieren* die Mozart inspireerde tot het schrijven van een aantal variaties voor klavier.

In 1790 ging Graf officieel met pensioen, maar stoppen met werken deed hij niet. In 1802 ontstond de compositie die gezien wordt als zijn opus magnum, de cantate *Der Tod Jesu*. Zijn biograaf G.H. Broekhuizen omschreef hem als 'een geleterde man, gezellig in de omgang, spraakzaam en vrolijk, met talent om met name jongeren te onderwijzen'. Christian Ernst Graf werd 81 jaar en ligt begraven in de Grote Kerk van Den Haag.

STRIJKKWARTET

In de collecties van het NMI bevindt zich een handschrift met vier losse partijen voor twee violen, altviool en cello met het opschrift 'Quartetto ex F No. 9. del Sieg. C.E. Graf'. Het is een kort strijkkwartet dat bestaat uit drie delen. Voor deze bijdrage is gekozen voor het laatste deel, een *Grazioso* met een thema dat direct in je hoofd blijft zitten en voor de eerste violist vanwege de snelle passages een uitdaging is. De verschillen in frasering en dynamiek tussen de losse partijen in dit handschrift was groot, zodat het nodig was om de compositie op deze punten drastisch te bewerken. ♦

COLLECTIE NMI

DE PARTIJ VAN DE EERSTE VIOL

Grazioso
uit
Viool 1 strijkkwartet nr 9
Christian Ernst Graf
(1723-1804)

Grazioso

Nederlands Muziek Instituut

Voor 2013 is opnieuw een prachtige muziekagenda samengesteld met afbeeldingen uit de collecties van het NMI. Onder meer met foto's van mensen die een opmerkelijke rol hebben gespeeld in het Nederlandse muziekleven, bijzondere titelpagina's, oude drukken en fraai ontworpen omslagen van programmaboekjes. De agenda is verkrijgbaar in de webwinkel.

Download
partituur

Op de websites van Akkoord Magazine en het NMI kan de partituur gedownload worden.
www.akkoordmagazine.nl
www.nederlandsmuziekinstituut.nl